

# ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΟΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

18

1924

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ \* 1969 \* RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ



BAS. N. GRÉGORIADES

E. γ. Δ. Ο. Σ. Π. Π.  
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000

## ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Μεταξύ τῶν καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου Σ. Λάμπρου τὸ παρέχον τὸ μεγαλύτερον ἰνδιαφέρον ἀπὸ ἀκόφωτος ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς εἶναι ἀναμφιδότως ἡ Συλλογὴ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἣν μὲ ἰδιαιτέραν στοργὴν περιέβαλεν ὁ σοφὸς ἐρευνητὴς ἐργαζόμενος πρὸς πλουσισμὸν αὐτῆς μέχρι τῶν τελευταίων τοῦ ἡμερῶν.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀπεικονίσεων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Σ. Λάμπρου δαπάνῃ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς ἐκθέσεως καὶ ἐξετέθη εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην κατὰ τὸ ἔτος 1911 (Πρὸλ. Ἐκθεσιν Σ. Λάμπρου ἐν Τοκάλδου-Μκασιᾶ Τὸ Ἑλληνικὸν Τμήμα τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς Ἐκθέσεως 1911, Ἀθῆναι 1913, σ. 31 κ. ἑ.). Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς Ἐκθέσεως ὁ Σ. Λάμπρος ἐξέδωκε γαλλιστὶ εἰκονογραφημένον κατάλογον τῶν ἐκταθεισῶν εἰκόνων (S. Lambros Empereurs byzantins catalogue illustré de la collection des portraits des Empereurs de Byzance d'après les statues, les miniatures, les ivoires et les autres oeuvres d'art. Athènes 1911).

Περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης, ἀπὸ μακροῦ καταριζομένης, ὁ Σ. Λάμπρος ἔκαμεν ἐπαινιλημμένως ἀνακοινώσεις εἰς διάφορα συνέδρια, εἰς τὸ Α' διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον συναλθόν κατὰ τὸ 1905 ἐν Ἀθήναις (Πρὸλ. Comptes-rendus du Congrès international d'archéologie 1re session Athenes 1905 σ. 309 κ. ἑ.), εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Καίρου τοῦ 1909 (Comptes-rendus du Congrès intern. d'archéologie classique 1me session le Caire 1909 σ. 267) καὶ ἐν Ρώμῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1911.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκθέσεως τῆς ἡ Συλλογῆς, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1911 ἐδωρήθη εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν κλήρη ἐπιφύλαξιν τῶν δικαιωμάτων τῆς προτεραιότητος τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸν ἴδρυτόν τῆς Συλλογῆς, ἐπλουτίσθη ἀκόμη διὰ τῶν ἐνδελεχῶν ἐρευνῶν τοῦ ἀκατάσπῳγτου ἴδρυτοῦ τῆς. Ὡς ἔχει αὕτη σήμερον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς ἀπεικονίσεων :

115 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος α. ς. 5. 5. τῆς Bibliotheca Estense τῆς Μοδένης.

160 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος 5—3 N—2 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκῆς τῆς Μεδρῆτης περιέχοντος τὴν χρονογραφίαν τοῦ Ἰ. Σκυλίτση.

33 Φωτογραφιῶν ἐκ τῶν ξυλογραφιῶν τοῦ ἐν Νορμβέργῃ κατὰ τὸ 1493 ἐκδοθέντος Liber chronicarum τοῦ Hartmann Schedel.

99 ἀπεικονίσεων ἐγχρωμῶν καὶ φωτογραφικῶν ἐκ διαφόρων χειρῶν γράφων καὶ λοιπῶν ἔργων τέχνης.

Καὶ αὗται μὲν ἦσαν αἱ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Σ. Λάμπρου γνωσταὶ ἀπεικονίσεις.

Ἐν τοῖς καταλοίποις ὁμοίως αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη γενομένην κατάταξιν αὐτῶν, εὐρίθησαν πολλὰ σχετικά πρὸς τὴν ἔργασίαν ταύτην τοῦ Σ. Λάμπρου, καταταγέμενα εἰς τὸν ὑπὸ στοιχείον ς' φακέλλον. (Πρβλ. Χαριτάκη Σ. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὐρεθέντα ἐν Ν Ἑλληνομνημονί XIV 1917 — 20 σ. 207 κ. ἐ. τοῦ αὐτοῦ Ἐκδοθέντα ἔργα τοῦ Σ. Λάμπρου, Ἀθήναι, 1921, σ. 8 κ. ἐ.) Ἐν τῷ φακέλλῳ τούτῳ περιέχονται ὀλίγαι εἰσέτι νέαι εἰκόνες αὐτοκρατόρων, ὡς καὶ πολλαὶ σημειώσεις σχετικά πρὸς τὴν συλλογὴν. Μεγίστην ὁμοίως σπουδαιότητα ἐνέχει ἀντίστοιχον τοῦ κατὰ τὸ 1911 ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου τῶν αὐτοκρατόρων, μετὰ παρενθῆτων φύλλων χάρτου, ἐφ' ὧν ὁ Σ. Λάμπρος ἔχει ἀναγράψει πληθὺν σημειώσεων καὶ συμπληρώσεων τοῦ ἔργου του, δοναμένων νὰ καθοδηγήσουν εἰς λεπτομερεστέρως ἑρσύναν.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν καταλοίπων τοῦ Σ. Λάμπρου συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ μετὰ τῶν ἐπιγόντων αὐτῆς ἔργων ἔκρινεν ἐπιβαλλομένην τὴν δημοσίευσιν τῆς Συλλογῆς ταύτης εἰς λεόκωμα, ὅριον δὲ εἰδικὴν ὀποεπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ ὀποεπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Ἄ. Ὀρλάνδου, Γ. Χαριτάκη καὶ Ἀ. Ξογγολοῦ.

Μετὰ πολλὰς συνεδριάσεις ἡ Ἐπιτροπὴ παρεδέχθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη ὀποβληθὲν σχέδιον ἐκδόσεως ἔχον ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς ὡς ἔξῃς.

Πρὸ τῆς ἐκδόσεως νὰ γίνῃ ἐπανέκδοσις τοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκδόσεως τῆς Ῥώμης ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου μετὰ τῶν προσθηκῶν τοῦ Σ. Λάμπρου, τῶν εὐριακομένων εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονοσθῶν

ἀντίστοιχον τοῦ καταλόγου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ σχετικῷ φακέλλῳ τῶν καταλοίπων. Ὁ ἐκανεκδοθησόμενος οὗτος κατάλογος ν' ἀρρισταλῆ εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐρευνητὰς Ἕλληνας καὶ ξένους μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως οὗτοι ὑποδείξωσι τὰς τοχὸν ὑπαρχούσας ἑλλειψεις.

Μετὰ τοῦτο, δεῖται πλέον ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι βεβαία, ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ γνωσταὶ ἀπεικονίσεις αὐτοκρατόρων ἀναγράφονται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, νὰ προβῆ εἰς τὰς μᾶλλον ἀναγκαιούσας ἀντιγραφάς, εἴτε ἐγχρώμους εἴτε φωτογραφικὰς τῶν νέων τοχὸν ὑποδειχθησομένων ἀπεικονίσεων αὐτοκρατόρων καὶ οὕτω νὰ γίνῃ ἡ ἐκδοσις πασῶν τῶν εἰκόνων.

Τῶν ἀπεικονίσεων νὰ προηγηθῆ πρόλογος, ὡς τοιοῦτος δὲ νὰ τεθοῖν αἱ εἰς τὰ διάφορα συνέδρια ἀνακοινώσεις τοῦ Σ. Λάμπρου περὶ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποβλέποσιν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα τῆς Σολλογῆς ταύτης, περὶ ἧς εὐμενέσταται ὑπὸ διαπρεπῶν ἐπιστημόνων ἐξηγήθησαν κρίσεις (πρὸς Dalton *Byzantine art and archeology* Oxford 1911 σ. 683 Heisemberg ἐν *B. Z.* XX. 1911 σ. 603 καὶ ἐπιστολὰς ἐν τῷ φακέλλῳ Στ' τῶν Καταλοίπων) ποιεῖται θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ σωρατεῖα καὶ τοὺς ἐκδότας περὶ δημοσιεύσεως τῆς πολυτίμου ταύτης Σολλογῆς, ἥτις προώρισται νὰ περᾶσθῃ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς περὶ τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν, τέχνην καὶ ἐνδυμασιολογίαν ἀσχολουμένους.